

Sammendrag:

Hva skal til for å få mer miljøvennlige arbeidsreiser til Ahus?

TOI rapport 1257/2013
Forfatter(e): Tom Erik Julsrud, Liva Vågane, Randi Hjortbol
Oslo 2013, 42 sider

Så mange som 65 prosent av de ansatte på Akershus universitetsbus, Ahus, bruker bil til jobben på sykehuset i Lørenskog. De tre viktigste grunnene til at de bruker bil er, ifølge de ansatte selv, at kollektivtilbudet er for dårlig utbygd mellom der de selv bor og arbeidsplassen, at det går raskt med bil, og at bilen gir dem fleksibilitet. Selv om de ansatte må betale for parkeringsplass på jobben, er avgiften relativt lav, kr 20 per dag. Det som kan få de ansatte til å skifte over fra bil til kollektivtransport, er at de kan slippe å bytte transportmiddel underveis på reisen, at reisetiden med kollektivtransport kan bli kortere, og at de kan tilbys flere avganger. Sykkelveier som gir raskere mulighet for sykling, bedre tilrettelegging og økonomisk belønning fra arbeidsgiver er tiltak som de ansatte mener må til for at de kan sykle til jobben i større utstrekning enn i dag. En halvering i bilbruken vil i gjennomsnitt redusere CO₂-utslippet per person per uke med 10 kg.

Spørreundersøkelse blant ansatte

Kan arbeidsreisene gjøres mer miljøvennlige? Hva er det som gjør at mange bruker bil på arbeidsreisen til en så stor arbeidsplass som Ahus, og hvilke tiltak må til for at denne andelen kan reduseres? Dette var utgangspunktet for forprosjektet er dokumentert i denne rapporten.

Universitetssykehuset i Oslo og Akershus (Ahus) er et lokal- og områdesykehus som leverer helsetjenester til ca 455 000 mennesker i Follo, på Romerike, Rømskog i Østfold, samt de tre nordligste bydelene i Oslo. Med om lag 8346 ansatte i 2011 er dette en av de viktigste arbeidsplassene i fylket, og både ansatte og pasienter er avhengig av et velfungerende transportsystem. De ansatte på Ahus er bosatt over et stort geografisk område, med hovedtyngde i Oslo og Lørenskog.

For å få kunnskap om de ansattes arbeidsreise og muligheter for å endre reisemåte, ble det gjennomført en internett-basert undersøkelse. Undersøkelsen er gjennomført som en åpen e-post basert spørreundersøkelse rettet til alle ansatte ved Ahus. Et elektronisk spørreskjema ble sendt ut i uke 50/2012, og den var åpen i 10 uker frem til slutten av uke 7/2013. 6000 personer har mottatt undersøkelsen. Totalt ble det returnert 1908 korrekt utfylte skjema, noe som tilsier en svarprosent på ca. 30 prosent.

Reisetid og transportmiddelbruk

I gjennomsnitt bruker ansatte på Ahus i underkant av en halvtime på sin arbeidsreise. Vel 36 prosent benytter mindre enn 20 minutter og 60 prosent mindre enn 40 minutter. Ansatte som bor i Lørenskog og Rælingen bruker knapt 15 minutter, mens

ansatte i Oslo bruker i gjennomsnitt mellom 20 og 30 minutter. Lengst tid - over 40 minutter – bruker ansatte bosatt på Follo og øvre Romerike.

Kollektivtransportene tar lengre tid enn bil for alle, men forskjellene er størst for ansatte som bor i Oslo og Nedre Romerike. En kollektivreise fra Oslo tar i gjennomsnitt en halv time lenger enn en bilreise.

En stor majoritet av de ansatte på Ahus bruker bil til jobben, 65 prosent kjører selv, 5 prosent sitter på, 21 reiser kollektivt og resten sykler eller går (8 prosent).

Fra Oslo er andelen som kjører bil høyest for bosatte i de nord-vestlige bydelene, og den er også relativt høy for bosatte i de sydlige bydelene. Ellers er det særlig høye andeler som reiser med bil fra Nedre Romerike og Follo.

De som bor i Oslo reiser oftest med kollektivtransport til Ahus. Halvparten av de bosatte i indre Oslo reiser kollektivt, noe som er den høyeste kollektivandelen. I Lørenskog er det 39 prosent som går til jobb og 5 prosent som sykler.

Bilbrukernes viktigste årsak til sitt reisemiddelvalg er at det er et for dårlig utbygd kollektivtilbud. Mange hevder også at bilen er raskere og mer fleksibel enn kollektivtransportene. Mangel på bil er den viktigste grunnen til at folk reiser kollektivt, nesten halvparten har det som viktigste begrunnelse

De som sykler eller går er mest fornøyde med sin arbeidsreisen, mens de som reiser kollektivt er de minst fornøyde. Bosatte i Lørenskog og i de nære kommunene som Rælingen, Skedsmo samt Groruddalen er de som er mest fornøyde med sin arbeidsreise, noe som også kan ha sammenheng med reisetid i tillegg til transportmiddelbruk. De minst fornøyde kommer fra bosteder/kommuner med høy bilbruk og relativt høy kollektivandel, dvs Oslo Nord/Vest, Indre Oslo, Follo og på Romerike. Bosatte på Romerike er minst fornøyd med antall avganger på kollektivtrafikken.

Muligheter for å bytte reisemåte

Blant dagens bilførere angis færre bytter av transportmiddel som viktigste tiltak for å få de til å bytte til kollektivtransport. De neste tiltakene som prioriteres er kortere reisetid, flere avganger og lavere takster.

Mange av de ansatte på Ahus bor i sykkelavstand til jobben men benytter likevel bil. Forhold som kan tenkes å få denne gruppen til å sykle er spesielt sykkelveier som gir mulighet for raskere sykling, bedre tilrettelegging for å sykle mellom vedkommendes bolig og arbeidsplassen, samt økonomisk belønning fra arbeidsgiveren.

Om lag 30 prosent av de ansatte er stort sett tilfreds med kollektivtilbudet. Nær halvparten er imidlertid ikke tilfreds. Samlet sett indikerer dette at det er mange som ønsker seg et bedre kollektivtilbud enn det de har i dag.

Halvparten av alle bilførere er enig eller helt enig i at de ønsker å reise oftere med kollektivtransport til arbeidet. Dette indikerer at det er en betydelig vilje til omstilling av egne reisevaner blant mange av dagens bilister.

Når det gjelder kollektivforbedringer er det særlig lavere priser på kollektivtransporter, en endring i takstsonene og ny T-baneforbindelse til Lørenskog som mange ansatte fremhever. Dette er tiltak som ønskes i like stor grad av kollektivbrukere, syklister/fotgjengere og bilførere.

Tiltak på arbeidsplassen og flytting nærmere

Når det gjelder tiltak som Ahus selv kan initiere, er det belønningsordninger for ansatte som reiser miljøvennlig som har bredest oppslutning. Mange ønsker også at det legges bedre til rette for syklende på arbeidsplassen gjennom utbygging av garderobeforhold, parkeringsmuligheter for sykkel, med mer. Det er også et ønske blant mange om å få utbedret eksisterende sykkel- og gangveger, og/eller bygget nye.

De fleste av de ansatte på Ahus er fornøyd med sin arbeidsreise, og mener at denne bidrar til at de er tilfreds med sitt arbeid. Samtidig er det over 20 prosent av de ansatte som indikerer at arbeidsreisen gjør at de ser etter annet arbeid nærmere bostedet, og seks prosent sier at de vurderer å flytte nærmere Ahus som følge av arbeidsreisen. Dette gjelder spesielt for ansatte bosatt i Indre Oslo, Oslo nord/vest og på Øvre Romerike.

Halvering av bilbruken gir CO₂-gevinst

For å få en formening om hvilken effekt omstillingsviljen vil ha, har vi beregnet CO₂-utslipp på arbeidsreisen med utgangspunkt i arbeidsreisens lengde.¹ I denne sammenhengen har vi forutsatt at transportmidler utenom bil og buss har nullutslipp. For bil har vi forutsatt et utslipp 200 g CO₂ pr. km, bilpassasjer dividert på en faktor på 1,5 (siden vi må anta at en del av sjåførene skal videre) og drosje multiplisert med 2. Buss er forutsatt 900 g CO₂ pr. km fordelt på 30 passasjerer. Hvis vi legger til grunn i snitt 9 arbeidsreiser (reisen til arbeid og reisen fra teller som to reiser) pr. uke, gir dette et CO₂-utslipp på 25,8 kilo pr. person, hvorav bilførernes bidrag utgjør 23,9 kilo.

Dersom halvparten av bilførerne fordeles på andre transportmidler (på samme måte som "ikke-bilførerne" er fordelt), reduseres bilførerandelen til 32 prosent, og utslippet reduseres ned til 16,0 kilo pr. person. 10 kg spart CO₂ per person ukentlig blir betydelige summer når det multipliseres opp med antall ansatte og over året.

---

¹ Respondentene er ikke spurt om reiselengde. I stedet har vi beregnet avstand langs vei fra AHUS til grunnkretsen midt i postsonen man er bosatt.